

Magyar Regionális Tudományi Társaság XV. Vándorgyűlése
Mosonmagyaróvár, 2017. október 19-20.

ISKOLAI OKTATÁS ÉS NEVELÉS: INTEGRÁCIÓ ÉS/VAGY SZEGREGÁCIÓ?

Bogárdi Tünde, doktorjelölt – Nagyné Dr. Molnár Melinda, egyetemi docens
Szent István Egyetem

Az előadás célja

Nemcsak az egyes iskolák, de a települések létkérdése is, hogy megtalálják a módját, hogy megfeleljenek a hátrányos helyzetű társadalmi csoportokkal összefüggő kihívásoknak, miközben képesek megtartani a feltörekvő, tehetséges fiataljaikat.

Célunk két hasonló szegregációs folyamattal rendelkező település példáján keresztül bemutatni, hogy általában milyen tipikus válaszreakciók alakulnak ki e kettős feladat megvalósításában.

Helyzetfeltárás

- Lakossági kérdőívezés és prominenciainterjúk (iskolaigazgató, családsegítő, polgármester) készítése a SZIE faluszemináriumi kutatásainak keretén belül:
 - Átány, Heves megye (2014)
 - Bag, Pest megye (2017)
- Terepkutatási eredmények alapján a nehézségek, problémák megfogalmazása, következtetések levonása.

Helyzetfeltárás - problémák

Integrálandó alanyokkal kapcsolatos problémák

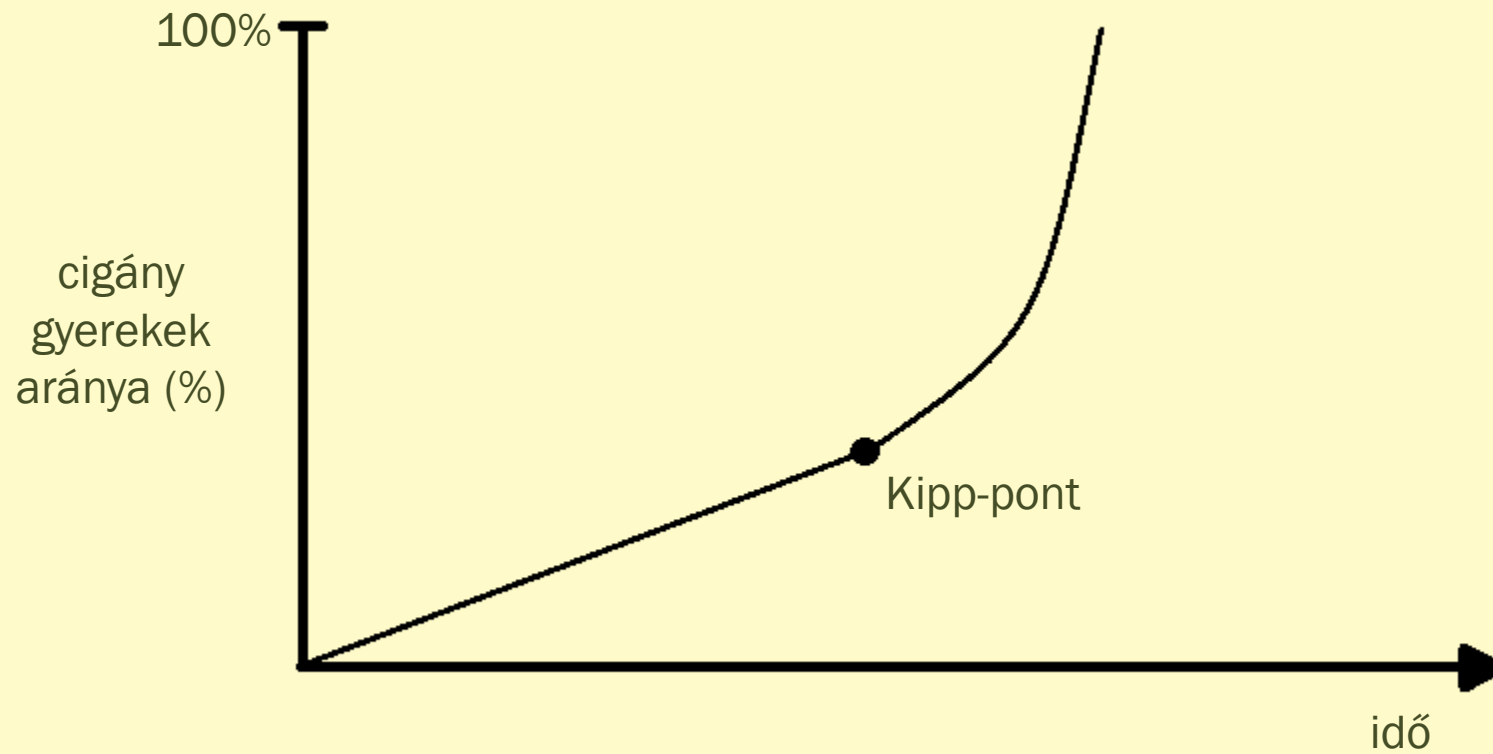
- szocializációs hiányosságok – gyakorlatilag behozhatatlan hátrányok
- tanulási teljesítmény, kompetenciamérések, továbbtanulási statisztikák anomáliái
- devianciák megjelenése/jelenléte az iskolákban

A tényleges oktatási-nevelési aktorok problémái

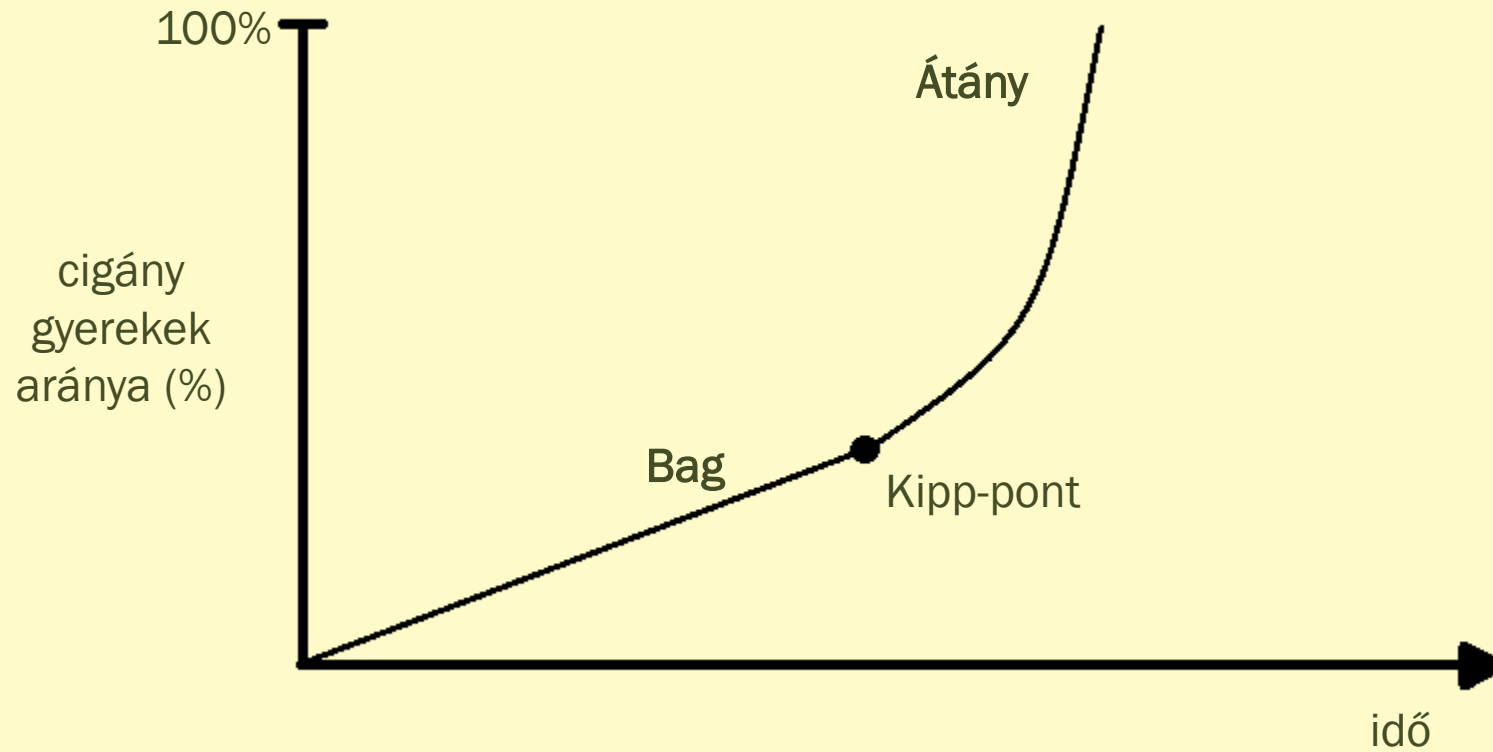
- szakemberhiány, szakemberek túlzott leterheltsége, eszköztelenség

A megoldásokból hiányzik a rendszerszemlélet, az intézmények/szervezetek lényegében ad hoc módon igyekeznek eredményeket elérni.

Kipp-effektus

Kipp-effektus

Átány (Heves megye)

Alanyokkal kapcsolatos jellegzetességek

- „azt tapasztaljuk, hogy ha a 30%-ot eléri a cigány tanulók száma, a magyarok elkezdenek menekülni és megfordul az arány” (részlet az állami iskola igazgatójával készített interjúból)

Aktorok cselekvési terei

- iskolafenntartó
egyházi iskola?

Rendszerprobléma: a magyar és a cigány jobb képességű és a gyenge képességű magyar és cigány elszakad egymástól.

Bag (Pest megye)

Alanyokkal kapcsolatos jellegzetességek

- az óvoda intézményi beszámolóját is átszövi a HH-s és HHH-s gyerekekkel, az ő fejlesztésükkel, nevelésükkel kapcsolatos problematika
- „A tanulói összetétel nagyon szélsőséges”

Aktorok cselekvési terei

- állami iskola: pályázati úton beszerezhető oktatási-nevelési feltételek javítása
- civil szervezet

Rendszerprobléma: az intézményfenntartó eszközei nem tudják orvosolni a tényleges problémát, a tényleges problémával foglalkozni kívánó civil kezdeményezés alapvetően eszköztelen.

- **Átány:** az állami iskola döntően a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok problémáit kezeli, míg az időközben létrejött egyházi iskola a tehetséggondozás színhelye
 - **Bag:** a két feladat (felzárkóztatás, integrálás és tehetséggondozás) ugyanazon állami intézményben kell, hogy megvalósuljon
- lehetetlennel határos feladat

Szülői Összefogás a Szülőfalunkért

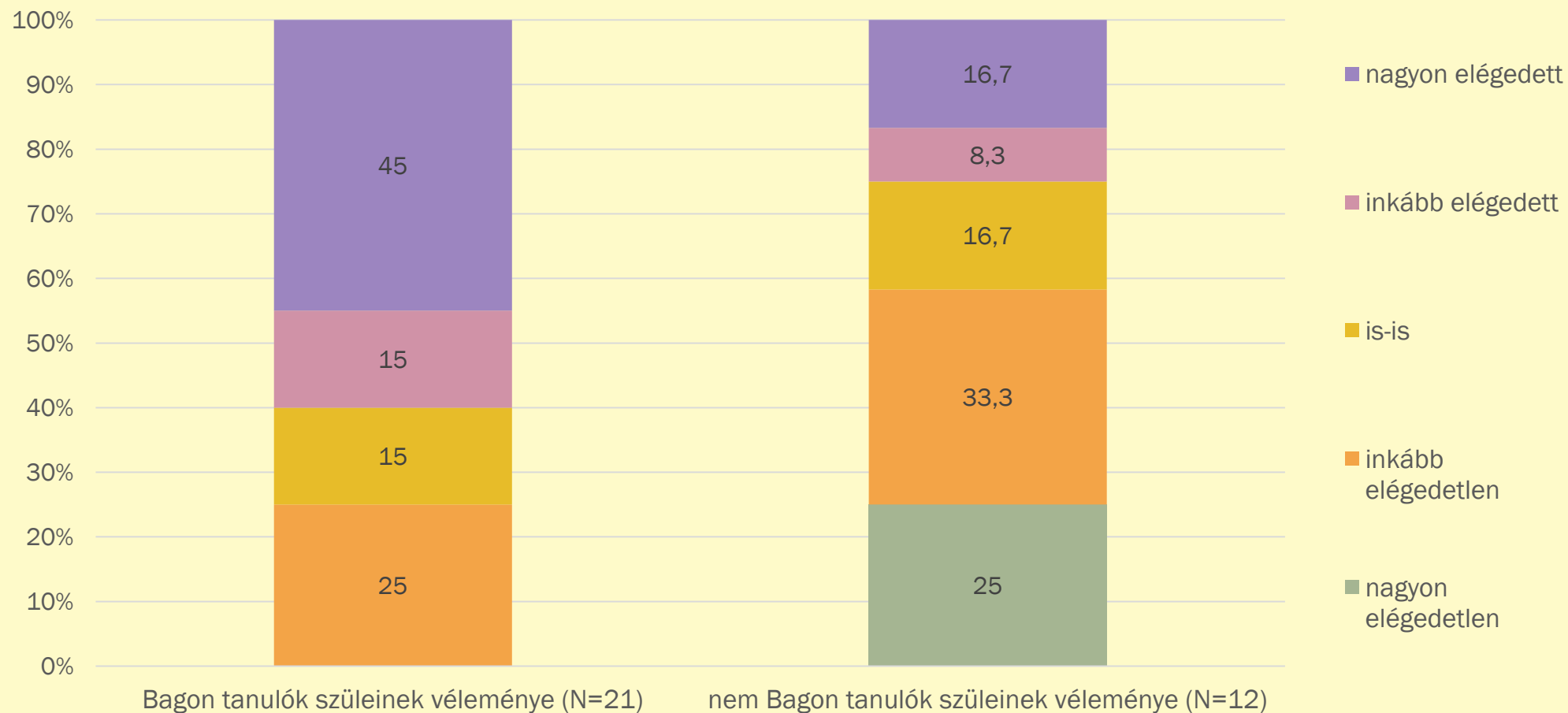
Szülői Összefogás a Szülőfalunkért alapvető céljai

- biztonságos és tanulásra alkalmas légkör elősegítése
- a bagei óvodai és iskolai létszámcsökkenés megállítása
- tudatos közösségépítés
- a képzett, tapasztalt pedagógusok megtartása, a vezetés melletti kiállítás
- széleskörű összefogásra buzdítás
- új lehetőségek, jó gyakorlatok felkutatása
- emelt szintű oktatás vagy tagozat indítása, a **tehetséggondozás** hangsúlyosabbá tétele
- pedagógiai asszisztens bevonása
- a belső folyamatok pozitív irányú változása után az intézményekről kialakult negatív közgondolkodás visszaszorítása – tervezett pozitív kampány
- az iskolába lépő gyerekek közötti képességbeli különbségek csökkentése komplex feladat

(Forrás: a SZOSZ „hirdetése” a helyi újságban)

Bagon tanuló és nem Bagon tanuló diákok szüleinek elégedettsége a baji iskolával

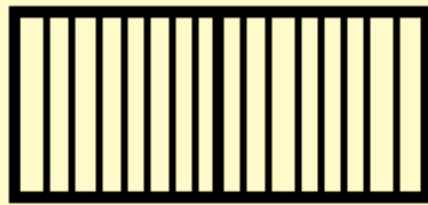
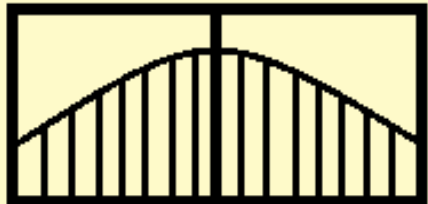
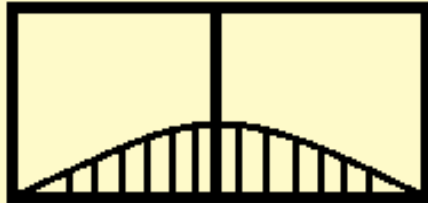
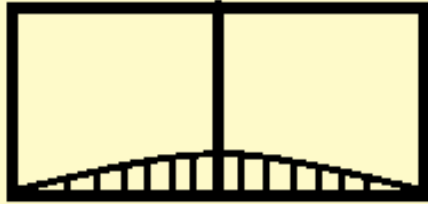

Következtetések

- „(...) a szándékkal történő iskolai szegregáció ellen valóban és a lehető legkeményebben fel kell lépni. De a passzív (természetes) szegregáció ellen nem küzdeni kell, hanem jobb körülményeket teremteni az oktatáshoz.” (Forgács, 2017)
- „a szociális konfliktusok konkrét megjelenési formáival a lokális ellátórendszerek konfrontálódnak” (Farkas, 2012)
- A szegregáció kialakulásának okai között nem mondható, hogy az etnikai szempontok dominálnak. A devianciák eluralkodásától való félelem váltja ki a menekülési reflexet.

Megoldási javaslat

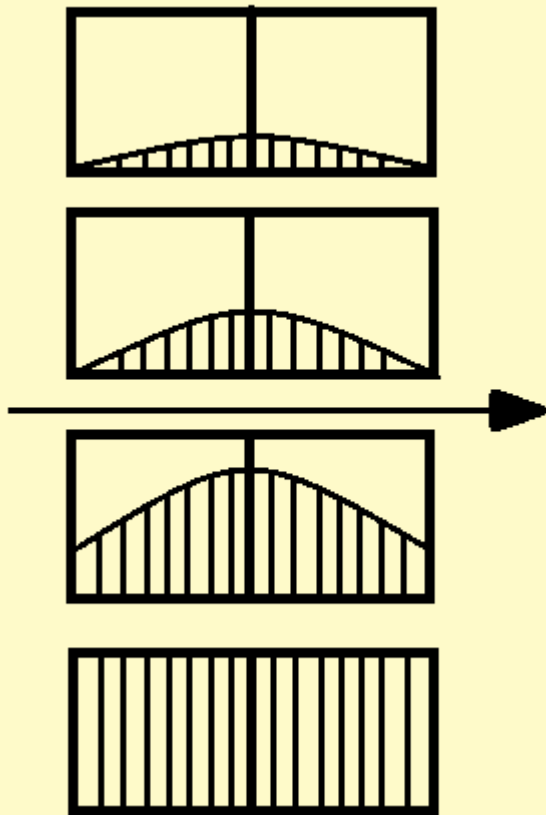
Óvoda Iskola

||||| szocializációs hiányosságok
tanulási teljesítmény problémák
devianciák

Megoldási javaslat

Óvoda Iskola

Fel kell ismerni a problémahalmaznak azt a határát, ahol még segít az integráció (még van hova integrálódni), és ahol már csak a szegregációban kezelt megoldásokra van lehetőség.

||||| szocializációs hiányosságok
tanulási teljesítmény problémák
devianciák

Megoldási javaslat

1. Ami integrációban és szegregációban AZONOSAN működik:

- pályaválasztási tanácsadás, szakképzés
- statisztikai adatok – valóság (HH és HHH fogalmának 2013-as újradefiniálása)
- kötelező óvoda, ingyenes étkezés (megvannak, kellene)

2. Amit az integrációra és amit a szegregációban kimunkálható megoldásokban KÜLÖNFÉLEKÉPPEN kell kidolgozni:

- tanárképzés, szociális szakemberek
- humán ellátórendszer támogatása, jelzőrendszer erősítése
- mentorrendszer, ösztöndíj programok